

НАЦРТ ЛИСТЕ КЉУЧНИХ ПОЈМОВА САДРЖАЈА ПРЕДМЕТА ИСТОРИЈА У ОСНОВНОМ И СРЕДЊЕМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

• ИСТОРИЈА

- Наука, законитост, предмет, историјски процес, историјски догађај, историјска појава

- Историјски извори (материјални, писани, усмена традиција)

- Историографија (значење термина)

- Историјска литература (школска литература)

- Подела прошлости (критеријуми поделе)

- Периодизација историје (критеријуми поделе)

- Хронологија (рачунање времена и основне временске одреднице – деценија, век, миленијум, ера)

- Археологија

- Музеј

- Библиотека

- Архив

• ЦИВИЛИЗАЦИЈА

• ПРАИСТОРИЈА

• ОТКРИЋА

• ПРИВРЕДА

• КУЛТУРА И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ (ДУХОВНА ТРАДИЦИЈА)

• ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСКЕ ОДРЕДНИЦЕ

• ДРЖАВА И ДРЖАВНО УРЕЂЕЊЕ

- Територијалне јединице

- Демократија

- Скупштина (народна, родовска...)

- Влада

- Владарске титуле

- Династије

- Град

- Насеље

• ДРУШТВО И ДРУШТВЕНИ ОДНОСИ

- Хуманитарна удружења

- Урбанизација

- Модернизација

- Елита

- Класа

- Национализација
- ЗАКОН И ЗАКОНИК
- РЕЛИГИЈА И ЦРКВА
- КОЛОНИЗАЦИЈА
- РАТ
- освајачки, грађански, ослободилачки...
- МИР
- мировни уговор, примирје
- СЕОБЕ/МИГРАЦИЈЕ
- НАРОД
- ПОЛИТИКА
- политички систем;
- политичке странке, програм, статут, политички покрет;
- тероризам, анархизам, пацифизам.
- ДРУШТВЕНИ ПОКРЕТИ
- раднички покрет, сељачки покрет, феминистички покрет...
- МЕЂУНАРОДНИ ОДНОСИ
- дипломатија, савези, организације...
- РЕВОЛУЦИЈА
- ИНСТИТУЦИЈЕ
- влада, црква, војска, универзитет...
- НАЦИЈА
- ИДЕОЛОГИЈА
- АУТОНОМИЈА
- ПРОСВЕТА
- ГЕНОЦИД
- ЛИЧНОСТИ

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ ИЗ ИСТОРИЈЕ СТАРОГ ВЕКА

ИСТОРИЈА

- Подела прошлости (критеријуми поделе)

Историјски извори

ПЕРИОДИЗАЦИЈА ИСТОРИЈЕ

- Стари век
- Средњи век
- Нови век
- Савремено доба

ХРОНОЛОГИЈА

- Хришћанска ера
- Муслиманска ера

ПРАИСТОРИЈА

- Камено доба
- Метално доба

ОТКРИЋА

- Откриће ватре
- Откриће точка
- Откриће метала

ПРИВРЕДА

- Појава земљорадње
- Појава сточарства
- Појава занатства

КУЛТУРА И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ

- Лепенски Вир
- Винча
- Пирамиде
- Појава писма (IV миленијум пре н. е.)
- Алфабет
- Мит
- Олимпијске игре
- Филозофија
- Еп
- Трајанова табла
- Најзначајнији римски градови на тлу Србије (Сингидунум, Сирмијум, Наисус)
- Гамзиград
- Ахил
- Херакле
- Тројански рат
- Римске провинције на тлу Србије
- Илијада
- Одисеја
- Клинопис
- Хијероглифи
- Прве Олимпијске игре (776. године пре н. е.)

- Александријска библиотека

ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСKE ОДРЕДНИЦЕ

- Стари исток
- Египат
- Месопотамија
- Средоземље
- Грчка
- Италија
- Балканско полуострво

ДРЖАВА И ДРЖАВНО УРЕЂЕЊЕ

- Настанак првих држава у долинама Нила, Тигра и Еуфрата (IV мил. пре н.е.)
- Град-држава, полис
- Персија
- Спарта
- Атина
- Рим
- Република
- Пропаст Западног римског царства (476. године)
- Оснивање Рима (753. године пре н. е.)
- Картагина
- Подела Римског царства (крајем IV века н.е.)
- Државно уређење Атине (архонти, народна скупштина, ареопаг)
- Државно уређење старог Рима (конзули, народна скупштина, сенат)

Територијалне јединице

- Провинција

Демократија

Скупштина

- Народна скупштина

Владарске титуле

- Цар
- Краљ
- Фараон

Град

- Јерусалим
- Рим
- Константинопољ
- Троја
- Микена
- Александрија у Египту
- Оснивање Константинопоља (330. године)

ДРУШТВО И ДРУШТВЕНИ ОДНОСИ

- Аристократија
- Ропство (роб, робовласник)
- Друштвено уређење Атине (аристократија, демос)
- Друштвено уређење Рима (патрицији и плебејци)

ЗАКОН И ЗАКОНИК

- Хамурабијев законик

РЕЛИГИЈА И ЦРКВА

- Многобожачке религије (политеизам)
- Једнобожачке религије (монотеизам)
- Грчки богови (Зевс, Хера, Атина, Посејдон)
- Римски богови (Јупитер, Марс, Венера)
- Хришћанство
- Апостоли
- Исус Христос
- Библија (Стари завет, Нови завет, јеванђеља)
- Прогони хришћана
- Милански едикт (313. године н.е.)

КОЛОНИЗАЦИЈА

- Колонија

РАТ

- Грчко-персијски ратови (прва половина V века пре н.е.)
- Пелопонески рат (431-404. године пре н.е.)
- Пунски ратови
- Маратонска битка (490. године пре н.е.)
- Битка код Гаугамеле (331. године пре н.е.)
- Битка код Кане (216. године пре н.е.)

СЕОБЕ/МИГРАЦИЈЕ

- Варвари
- Велика сеоба народа
- Пролазак Хуна кроз Врата народа (375. године)

НАРОД

- Јевреји
- Грци
- Хуни
- Вандали
- Готи

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ ИЗ ИСТОРИЈЕ СРЕДЊЕГ ВЕКА

ИСТОРИЈСКИ ИЗВОРИ

- Повелје
- Житија
- Фреске
- Минијатуре
- Архив
- **Новац**
- **Грађевине**
- **Оружје**
- **Оруђе – остаци**
- **Легенде**
- **Народне песме**

ПРИВРЕДА

- **Натурална**
- **Робно-новчана**
- **Земљорадња**
- **Сточарство**
- **Трговина**
- **Занатство**
- **Цех**
- **Караван**
- **Рударство**
- **Ново Брдо**
- **Београд**

ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСKE ОДРЕДНИЦЕ

- **Европа**
- **Африка**
- **Азија**
- **Мала Азија**
- **Блиски исток – Палестина**
- **Балканско полуострво**
- **Средоземље**
- **Србија**
- **Рашка**
- **Зета – Дукља**
- **Босна**
- **Света гора**
- **Рим**
- **Цариград – Константинопол**
- **Царичин град**
- **Јерусалим**
- **Мека**
- **Крушевац**
- **Смедерево**

КУЛТУРА

- Хришћанска византијска – грчка културна зона
- Хришћанска латинска – римска
- Исламска
- Глагољица
- **Латиница**
- **Ћирилица**
- **Краљевић Марко**
- **Косовска битка**
- Краљ Артур
- Хиландар
- Студеница
- Грачаница
- Жича
- Света Софија
- Ниш
- Универзитет
- Црква
- Ктитор
- Двор
- Грб

ДРЖАВЕ

- **Западно римско царство**
- **Источно римско царство – Византија**
- Арабљански калифат
- Франачка
- Бугарска
- Угарска
- Млетачка република
- Дубровачка република
- Немачко-римско царство
- Енглеска
- Француска
- Крсташке земље
- Османско царство
- Кијевска Русија
- Српска краљевина
- Српско царство
- Моравска Србија
- Српска деспотовина
- Монархија
- **Краљевина**
- **Царство**
- Државни сабор
- Кнежевина
- Калифат

- Велики жупан
- **Краљ**
- **Цар**
- Калиф
- Султан
- Кнез
- Деспот
- Каролинзи
- Немањићи
- Лазаревићи
- Бранковићи
- Жупа
- **Село**
- **Град**
- градска комуна
- Париз
- Оксфорд
- ДРУШТВО**
- Плећство – властела
- Свештенство
- Грађани
- Зависно становништво
- Кмет
- Влах
- Феудализам
- Феуд
- Баштина
- Сениор
- Вазал
- Витез
- **Мајстор**
- Калфа
- **Шегрт**
- Паганство
- **Јудаизам**
- **Хришћанство**
- Ислам
- Хиџра
- Велика шизма
- Православље
- Католичанство
- Јереси
- Богумили
- Покрштавање – христијанизација
- Ћирило и Методије
- Исламизација

- Крсташки ратови
- Папа
- Патријарх
- Надбискуп
- Архиепископ
- Бискуп
- Епископ
- **Свештеник**
- Монах
- **Црква**
- Цамија
- Манастир
- Синагога
- Архиепископија
- Патријаршија
- Аутокефалност
- Српска патријаршија

ЗАКони и законик

- Магна карта
- Златна була
- Душанов законик

ВОЈСКА

- **Коњица**
- **Пешадија**
- **Стрелци**
- Тврђава
- Опсада
- Маричка битка
- Пад Цариграда
- Пад Смедерева – Србије
- Пад Босне
- Битка на Велбужду

СЕОБЕ

- **Велика сеоба народа**
- Сеобе Јужних Словена
- Досељавање Авара
- Досељавање Срба и Хрвата
- Сеобе Викинга
- Сеобе Срба у Угарску

НАРОДИ

- **Хуни**
- **Германи**
- Франци
- Нормани, Викинзи
- Руси
- Византинци / Ромеји

- Арабљани
- Романи
- Словени
- Источни
- Јужни
- Западни
- Авари
- **Срби**
- Хрвати
- Бугари
- Мађари
- Албанци
- Румуни
- Турци – Османлије

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ ИЗ ИСТОРИЈЕ НОВОГ ВЕКА

ИСТОРИЈА

НОВИ ВЕК: ГРАНИЦЕ, ОДЛИКЕ

Историјски извори за нови век – писани, материјални, усмени

Архиви – Архив Србије, међуопштински архиви (Чачак, Крушевац, Ужице итд.)

Музеји – Историјски, Етнографски, Музеји науке и технике (у Београду и унутрашњости)

Историографија – дела која обрађују теме из новог века, приложен списак

ОТКРИЋА

- научнотехнолошка, географска
- технички проналасци

ПРИВРЕДА

- робноновчана, мануфактура, капиталистичка

ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСКЕ ОДРЕДНИЦЕ:

- СВЕТ
 - нови — стари континенти
- ЕВРОПА
 - до 18. века; 19. и почетак 20. – нове државе
- БАЛКАН
 - 15–18. века; 19. и поч. 20. века
- СРЕДОЗЕМЉЕ
 - Млетачка република, Османско царство
- преиндустријско доба

КУЛТУРА И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ (ДУХОВНА ТРАДИЦИЈА)

- ћирилица — латиница
- хуманизам и ренесанса
- романтизам, реализам
- аустријско и турско државно, друштвено и духовно наслеђе у српском народу

ДРЖАВА И ДРЖАВНО УРЕЂЕЊЕ У НОВОМ ВЕКУ

- теократска, кнежевина, краљевина, царство
- Уређење:
- **МОНАРХИЈА** / Апсолутистичка (16–17. в.): Француска, Русија, Свето римско царство (после 1806. Хабз. монархија, од 1867. Аустроугарска, Турско царство)
- Просвећена апсол. (18. и 19. в.): Хабз. монархија, Русија
- Уставна (19. и поч. 20. в.): све монархије до 1905. осим Русије, Турске и Црне Горе
- Уставна парламентарна: Енглеска (16. в.), Француска (18. в.), Србија (19. век од 1888)
- Монархије народа на Балкану (19 – поч. 20. в.): Србија, Црна Гора, Бугарска, Грчка, Албанија, Румунија
- **РЕПУБЛИКА** Француска, Млетачка република, Низоземска, Швајцарска
- **ТЕОКРАТСКА** држава
- Папска држава (Ватикан)
- Црна Гора до 1852.

Насеља

- Село
- Варош
- Град
- Престоница

Територијалне јединице

- Ејалет или беглербеглук: Босански, Румелијски
- Санџак – Смедеревски
- Војна Крајина
- Војводство Србије и Тамишки Банат

ДРУШТВО И ДРУШТВЕНИ ПОРЕДАК

- прожимање цивилизација,
- индивидуални и колективни идентитети
- Феудално уређење – феудално друштво
- (пр. Западна Европа/Турска – тимарски систем; феудалци/кметови;
- спахије, раја, власи
- Државе грађанског типа (ослобођене феудализма) - Енглеска (15. в.), Низоземска (16.в), Француска (од Револуције 1789), Србија (1835), Хабзб. монархија (1848), Русија (1861)
- Грађанско друштво (сталези – аристократија, свештенство, „трећи сталеж” – сељаци, градско становништво, трговци, занатлије, професори, учитељи)
- друштво слободних сељака (Србија) – од 1835.
- племе, братство (Црна Гора)
- породична задруга (Србија и Црна Гора)
- Државна обележја (грб, застава, химна)

Династије и владарске титуле у новом веку

- Русија – Рјуриковић – Романови (цар)
- Аустрија – Хабзбурзи (цар)
- Француска – Валоа-Бурбони (краљ)
- Енглеска – Тјудор-Стјуарт-Орански-Хановер (краљ)
- Турска – Османовићи (султан)
- Србија – Карађорђевићи – Обреновићи – Петровић-Његоши (вожд, кнез, краљ)

РЕВОЛУЦИЈА – НАЦИОНАЛНА, СОЦИЈАЛНА, ГРАЂАНСКА

- Америчка (1775–1783)
- Француска (1789–1794/9)
- Српска (1804–1835)
- Грчка (1821–1829)
- Револуције у Европи 1848/9 (Мађарска, Српски покрет у јужној Угарској)
- Револуција у Русији 1917.

РАТ – грађански, освајачки, ослободилачки

- Грађански рат у САД (1861–1865)
- Турска освајања – простор
- Наполеонова освајања – простор
- Руско-турски ратови (18–19. века)
- Источно питање
- Аустро-турски ратови (17–19. века): Избор: Велики бечки 1683–1699
- Кочина Крајина 1788–1791

- Устанак: Први српски, Други српски, Ракоцијев (1703–1711), Устанак у Херцеговини и Босни (1875–1878), Топлички 1917.
- Буна: на дахије
- Милетина, З. Вучићева, Тимочка
- Српско-турски ратови 1876–78
- Црногорско-турски рат 1876–78
- Царински рат 1906–1911
- Балкански ратови (Први, Други)
- Први светски рат (Велики рат)

БИТКЕ:

- на Мохачу 1526.
- код Качаника 1690.
- код Аустерлица и Трафалгара 1805.
- Бородинска 1812.
- Битка народа код Лајпцига 1813.
- код Ватерлоа 1815.
- Иванковац 1805.
- Мишар, Делиград 1806.
- Чегар 1809.
- Љубић, Пожаревац 1815.
- Кумановска, Битољска 1912, Брегалничка 1913.
- Церска, Дринска 1914.
- Колубарска 1915.

МИР

- Карловачки мир 1699.
- Пожаревачки 1718.
- У Шенбруну 1809.
- Букурешки 1812.
- Усмени – Белички 1815.
- Букурешки 1913.
- Мировни уговори/конгреси: Бечки 1814/5.
- Берлински 1878.
- Независност Србије и Црне Горе
- територијално проширење
- Окупација БиХ
- Париски мир (мировни уговор) 1919.

АУТОНОМИЈА

- Хатишериф (1829, 1830, 1833, 1838)
- Данак
- Анексија БиХ 1908.

Независност државна

- САД
- Кнежевина Србија
- Краљевина Србија
- ЦРНА ГОРА
- БУГАРСКА

◦ РУМУНИЈА

ДЕМОКРАТИЈА

- Грађанске слободе – имовинска и лична безбедност, једнакост грађана пред законом, слобода: вероисповести, говора, писане речи, окупљања, удруживања, бирачко право
- људска права
- Декларација (објава права човека и грађанина)

УСТАВ

- Устав САД 1787.
- Француске 1791.
- Сретењски 1835.
- Турски 1838.
 - Намеснички 1869.
 - Устав из 1888.

ЗАКОН (1)

- Канун
- Шеријат
- Српски грађански законик 1844.
- Општи имовински законик 1888.
- Српске привилегије 1690-1695.

УСТАНОВЕ (ИНСТИТУЦИЈЕ)

- Скупштина
- **Влада** (примери: Енглеска, Француска, Србија (Правитељствујушчи совјет))
- Суд
- **Војска**
- Турска (јањичари);
- Наполеонова,
 - руска,
 - српска (устаничка – народна)
- Црква
- Намесништво
- Прво (1839–40)
- Друго (1868–1872)
- Треће (1889–1893)
- Матица српска (некада и данас)

Религија и црква

Српска православна црква (Патријаршија)

- Карловачка митрополија
- Православни/Католици/Муслимани
- Ислам – исламизација (данак у крви)
- Покатоличавање – грко-католици
- Унијаћење
- Црквена хијерархија (прав. – кат. цркве)

НАРОД

- језик, осећај припадности, заједничко историјско искуство, простор (пр. Срби, Руси, Енглези, Немци)

Нација: у културном, политичком, психолошком смислу – идентитет
СЕОБЕ

- узроци: политички, економски
- Сеобе Срба 16-19. века (Лика, Кордун, Хрватска, Славонија, Далмација, Банат, Бачка, Срем)
- Сеобе село–град (узроци: пр. за нови век: Енглеска, Француска)

ПОЛИТИКА

- Програм (државни, политички, страначки)
- „Начертаније”
- Нишка декларација 1914.
- Крфска декларација 1917.
- Покрет – Уставобранитељски
- Странке у Србији
- Радикална, Либерална, Напредњачка
- либерализам
- национализам
- социјализам
- империјализам
- колонијализам
- расизам

МЕЂУНАРОДНИ ОДНОСИ

- Дипломатија
- Велике силе
- Савези и уговори:
- Света алијанса 1815, Тројни савез 1879–1882 (Аустроугарска, Немачка, Италија)
- Тројна Антанта 1895–1907 (Русија, Француска, Британија)
- Балкански савез 1912.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ ИЗ САВРЕМЕНЕ ИСТОРИЈЕ

ДРУШТВО И ДРУШТВЕНИ ОДНОСИ

- Друштво
- Типологија
- грађанско (буржоаско, капиталистичко)
- социјалистичко
- традиционално
- модерно
- аграрно
- индустријско
- Друштвене структуре
- Друштвене класе
- сељаштво
- радничка класа
- буржоазија (грађанска класа)
- Друштвене групе
- пролетеријат
- интелигенција
- предузетници
- трговци
- занатлије
- државни чиновници...
- Елите (друштвени кругови који поседују атрибуте моћи, утицаја, богатства, знања...)
- политичка елита
- војна елита
- економска елита
- културна, просветна, научна елита
- Друштвени покрети
- Раднички покрет
- Студентски покрет
- Мировни покрет...
- Еколошки покрет
- феминизам
- шовинизам
- ксенофобија
- репресија

НАРОД

- Народ
- Заједничко порекло
- Језик
- Простор
- Народи у Југославији (Србији)
- Срби

- Хрвати
- Словенци
- Македонци
- Црногорци
- Муслимани (Бошњаци)
- Национална мањина у Југославији (Србији)
- Немци
- Мађари
- Албанци
- Словаци
- Русини
- Румуни
- Бугари
- Италијани
- Роми
- националне мањине

Нација

- Нација
- Идентитет
- Психолошка веза и политичко заједништво

РЕЛИГИЈА И ЦРКВА

- **Хришћанство**
- православље
- Српска православна црква
- католицизам
- Римокатоличка црква
- протестантизам
- Протестантске цркве
- **Ислам**
- Исламска верска заједница
- **Јудеизам**
- Јеврејска верска заједница
- **Будизам**

- **Конфучијанство**

ДРЖАВА И ДРЖАВНО УРЕЂЕЊЕ

- **Држава**
- Политичка организација друштва
- Сила (ред, безбедност)
- Закон
- Администрација (чиновник)
- Територија (простор и јурисдикција)
- Становништво
- Суверенитет
- Осећај припадности
- Перспектива
- Типологија

- демократска
- аутократска
- Велике империје (нестају 1918)
- Немачко царство
- Отоманско царство
- Аустроугарска монархија
- Руско царство
- Нове државе (настале 1918)
- Краљевина СХС/Југославија
- Чехословачка Република
- Мађарска
- Аустрија
- СССР
- Балтичке републике
- Нови типови државе у 20. веку
- Социјалистичка држава
- Фашистичка држава
- Нацистичка држава
- Југословенска држава
- Краљевина СХС/Југославија 1918–1945.
- Уједињење 1918.
- Видовдански устав, 28. 6.1921.
- Диктатура, 6.1.1929.
- Споразум Цветковић-Мачек 26. 9.1939.
- Шестоаприлски рат, 18. 4.1941.
- Окупација и подела земље, 1941–1945.
- Друго заседање АВНОЈ-а 1943.
- Ослобођење 15. 5.1945.
- Социјалистичка Југославија, 1945–1991.
- Федерација 6 република и 5 народа
- Самоуправљање
- Разбијање земље
- Република Србија
- **Државно уређење**
- Монархија/монархистичко
- Република/републиканско
- Облик уређења државе
- унитаристички (јединствена /унитарна држава)
- федерални (сложена држава)
- федерална јединица
- аутономна покрајина
- конфедерални
- **Власт**
- Демократска власт
- Тоталитарна власт
- Диктатура

- Шестојануарска диктатура, 1929.

- Фашистичка диктатура

- Нацистичка диктатура

- Диктатура пролетеријата

ДЕМОКРАТИЈА

- Демократска права

- право учествовања у власти (право да бираш и да будеш биран)

- право на удруживање

- право збора и договора

- поштовање воље већине

- слобода штампе

- Подела власти

- законодавна власт

- извршна власт

- судска власт

- дискриминација

- **Влада**

- Државна администрација

- Бирографија, бирократа

- Српска влада (1914–1918)

- Југословенска влада (1918–1991)

- Југословенска влада у избеглиштву

- Влада народног спаса

- Национални комитет ослобођења Југославије

- Влада ДФЈ/ФНРЈ/СФРЈ....

- Династија

- Карађорђевић

- Петар I Карађорђевић, краљ (1903–1921)

- Александар I Карађорђевић, регент (1914–1921), краљ (1921–1934)

- Принц Павле Карађорђевић, намесник (1934–1941)

- Петар II Карађорђевић, краљ (1941–1945)

- Хабзбурзи

- Фрања Јосиф, цар (1848–1916)

- Петровић

- Никола I, кнез (1860–1910), краљ (1910–1918)

- Романови

- Хоенцолерни

- Парламент/парламентаризам

- Парламентаризам у Краљевини Југославији

- Уставотворна скупштина (Конституанта)

- Парламент (Народна скупштина)

- једнодомни из 1921.

- дводомни из 1931. (Сенат)

- Монарх

- Намесник (Намесништво)

- Премијер (председник Владе)
- Министар
- Дипломатија

МЕЂУНАРОДНИ ОДНОСИ

- Јавна дипломатија
- Тајна дипломатија

ЗАКОН И ЗАКОНИК

- Устави
- Закон
- Амандмани

ИНСТИТУЦИЈЕ

- Влада
- Скупштина
- Монарх/Председник
- Војска
- Суд
- Уставни
- Врховни
- Окружни
- Тужилаштво

ПРИВРЕДА

- Капиталистичка привреда
- Социјалистичка привреда
- Економска криза (депресија, рецесија) и економски развој
- Велика економска криза (1929–1932)
- Привредне гране
- Економска блокада
- Царински рат
- Сукоб са Информбироом
- Економска блокада и санкције из 90-тих година 20. века
- Национализација
- Национализација у Југославији (1946. и 1948)
- Откуп (1945–1955)
- Колективизација, 1949.
- Аграрна реформа (земља сељацима)
- Самоуправљање (1953) (фабрике радницима)
- транзиција
- дигитална револуција

ИДЕОЛОГИЈА

- Идеја
- Фашизам
- Нацизам
- Комунизам
- марксизам (Карл Маркс)
- лењинизам (Владимир Иљич Лењин)
- стаљинизам (Јосиф Висарионович Стаљин)

- Југословенска идеја
- Идеологија
- Фашизам
- Фашизам у Италији (1922–1943)
- Фашистичка партија
- Фашистичка држава
- Вођа – „Дуче“ (Бенито Мусолини)
- Фашизам у Шпанији
- Шпански грађански рат (1936–1939), (Франциско Франко)
- Фашизам у Југославији
- Усташки покрет (Анте Павелић)
- ВМРО (Ванчо Михајлов)
- „Збор“ (Димитрије Љотић)
- Нацизам
- Нацизам у Немачкој
- Националсоцијализам
- Антисемитизам
- Тоталитаризам
- Холокауст
- Нацистичка партија
- Нацистичка држава
- Канцелар
- Фирер (Адолф Хитлер)
- Милитаризам
- Милитаризам у Јапану
- Комунизам
- Комунизам у СССР-у
- Револуционарна власт (Совјети...)
- Култ личности (Стаљин)
- Стаљинизам
- Комунистичка партија
- Комунистичка држава
- Комунизам у Краљевини СХС/Југославији (1) - КПЈ
- Југословенство
- Компромисно југословенство
- Интегрално југословенство
- антифашизам
- гето

ПОЛИТИКА

- Политички систем
- Политичка организација
- Вишепартијски систем у Југославији
- Партије (политичке странке)
- Политички програм
- Статут
- Народна радикална странка (1881)

- Југословенска демократска странка (1919)
- Хрватска републиканска сељачка странка; од 1925.
- Хрватска сељачка странка (ХСС)
- Словенска људска странка (СЛС)
- Југословенска муслиманска заједница (ЈМО)
- Југословенска радикална заједница (ЈРЗ)
- Једнопартијски систем (1945–1990)
- КПЈ/СКЈ
- СКОЈ
- Вишепартијски систем у Србији
- СПС
- СПО
- ДС
- ДСС
- СРС
- Г 17 плус
- Политичке (масовне) организације
- Хуманитарне организације
- Тајна организација
- Тероризам
- Атентат
- Атентат у Народној скупштини 1928. (убијен Стјепан Радић а након тога заведена Шестојануарска диктатура)
- Марсејски атентат 1934. (убијен краљ Александар и Луј Барту)
- Атентат на Џона Кенедија (1963)
- Атентат на Зорана Ђинђића (2002)
- 11.септембар, напад на САД
- Демонстрације
- Студентске демонстрације 1968.
- Демонстрације на Косову (1968, 1981...)
- Студентске демонстрације и грађански отпор 90-тих година 20. века
- репресија
- пацифизам,

РЕВОЛУЦИЈА

- Октобарска револуција, 1917.
- Бољшевици
- Владимир Иљич Лењин
- Коминтерна (Комунистичка интернационала) 1919-1943.
- Југословенска револуција, 1945.
- Јосип Броз Тито

РАТ

- Светски рат
- Први светски рат (1914–1918) (узрок, повод, последице)
- Други светски рат (1939–1945)
- Ратни савези (коалиције)
- Антанта

- Централне силе
- Антифашистичка коалиција
- Тројни пакт (Силе осовине)
- Интересне сфере (узроци)
- Почетак рата (повод)
- Сарајевски атентат, 28. 6. 1914.
- Напад на Пољску, 1. 9. 1939.
- Фронт
- Источни фронт (1916–1917)
- Сепаратни мир са Русијом, 1917. (Русија иступа из рата)
- Источни фронт (1941–1945)
- План „Барбароса“, напад на СССР, 22.6.1941.
- Стаљинградска битка (1942–1943)
- Битка за Берлин, мај 1945.
- Западни фронт (1914–1918)
- Улазак САД у рат 1917.
- Рат у Европи (1939–1945)
- Капитулација Француске, јун 1940.
- Битка за Британију (1941–1944)
- Операција „Оверлорд“, јун 1944. (отварање другог фронта у Европи)
- Италијански фронт (ратиште) (1915–1918)
- Северноафричко ратиште (1940–1943)
- Битка код Ел Алајмена
- Генерал Ервин Ромел
- Инвазија на Сицилију, 1943.
- Рат на Далеком истоку (1941–1945)
- Напад на Перл Харбур, 1941.
- Атомска бомба (Хирошима, 6. 8. 1945. и Нагасаки 9. 8. 1945)
- атомска енергија
- Балкански фронт (1914–1918)
- Церска битка, 1914.
- Колубарска битка, 1914.
- Повлачење преко Албаније, 1915.
- Солунски фронт (1916–1918)
- Југословенско ратиште (1941–1945)
- (25–27. март 1941 (одбацивање Тројног пакта)
- Априлски рат, 6-18. 4. 1941.
- Дебелација (подела) Југославије, 1941.
- Независна држава Хрватска (1941–1945)
- Ослобођење земље (1944–1945)
- Војни планови и операције
- План 25 (Напад и војно разбијање Југославије, 1941)
- Вајс I и II (1942–43)
- Шварц I и II (1943)
- Београдска операција (1944)

- Заседања
- Прво и Друго заседање АВНОЈ-а (1942–1943)
- Преговори
- Стаљин – Тито, 1944.
- Черчил – Тито, 1944.
- Тито – Шубашић (Вис и Београд), 1944.
- Војне формације
- Колаборационистичке
- Усташке формације
- Антифашистичке
- Југословенска војска у отаџбини (Драгољуб Михаиловић)
- Народноослободилачка војска (Ј. Б.Тито)
- Политичка тела
- АВНОЈ
- НКОЈ
- Терор (злочин) (1914–1918. и 1941–1945)
- Масакр
- Заробљенички логор
- Епидемија
- Ратна штета
- Конференција мира у Паризу (Версај) (1919–1920)
- Капитулација
- Дан победе против фашизма 9. мај 1945. (данас Дан Европе)
- Хладни рат (1945, 1948–1989)
- Блоковска подела света
- Војни пактови
- НАТО пакт, 1949.
- Варшавски уговор, 1955.
- Трка у наоружању
- Деколонизација
- Кризна жаришта,
- Подела Немачке, 1945.
- Берлински зид (1961–1989)
- Сукоб са Информбироом (1948-1956)
- Вијетнамски рат (1961–1975)
- Пад Берлинског зида и уједињење Немачке, 1989.
- Распад СССР-а и демократске промене у Европи
- Несврстаност (Политика несврстаности)
- антиколонијализам
- мир у свету
- политика активне мирољубиве коегзистенције
- разоружање
- Освајање космоса
- Рат против терора (оружани сукоби који су избили у периоду после пада Берлинског зида – Авганистан, Ирак, Алкаида...)

- Рат у Југославији (1991–1995)
- Разбијање и распад Југославије
- Рат у Словенији
- Рат у Хрватској
- Рат у Босни и Херцеговини
- Сукоби на Косову и Метохији и НАТО интервенција 1999.
- Примирје
- Геноцид
- Систематско и планско истребљење становништва (друга раса, вера, етничка група)
- Културни геноцид
- Концентрациони логор
- Мајданек, Треблинка, Матхаузен, Дахау, Јасеновац, Аушвиц, Стара и Нова Градишка, Сајмиште, Јастребарско, Бањица
- „Новосадска рација“
- Холокауст

МИР

- Мировна конференција,
- Конференција мира у Паризу (1919–1920)
- Мировни уговори
- Версајски мировни уговор (са Немачком), 1919.
- Колективна безбедност
- Друштво народа, 1919.
- Организација уједињених нација, 1945.
- Савет безбедности
- УНЕСКО
- УНИЦЕФ
- Нови поредак (тзв. Версајски систем) (1919–1935)
- Аншлус (припајање Аустрије Немачкој), 1938.
- Споразум
- Минхенски споразум, 1938.
- Окупација
- Окупација Србије (1915–1918)
- Окупација Југославије (1941–1945)
- „Кримски систем“ (Јалта) (1945–1989)
- Интересне сфере
- Нови светски поредак, 1989.
- Крај Хладног рата
- Пад Берлинског зида
- Демократске промене у Источној Европи
- Уједињена Европа
- Уговор у Маастрихту, 1992.
- Распад СССР-а
- Распад Југославије и рат
- Дејтонска мировна конференција

- Суд за ратне злочине у Хагу
- Рат против терора

СЕОБЕ/ МИГРАЦИЈЕ

- Емиграције
- емигранти
- Избеглиштво и избеглице
- Колонизација
- глобализација

НАУЧНА И ТЕХНОЛОШКА ОТКРИЋА

- Теорија релативитета (Алберт Ајнштајн)
- Пеницилин (1928. Александар Флеминг)
- Генетика (ген)
- Генетски инжењеринг
- Аналогни компјутер
- Информатичка револуција
- дигитална револуција

КУЛТУРА И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ

- Уметност
- Књижевност
- Архитектура
- Сликаство
- Вајарство
- Филм
- Музика
- Медији
- популарана култура

ПРОСВЕТА

- образовање
- Васпитање
- Школски систем

СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

• ИСТОРИЈА

- Наука, законитост, предмет, историјски процес, историјски догађај, историјска појава
- Историјски извори (материјални, писани, усмена традиција)
- Историографија (значење термина)
- Историјска литература (школска литература)
- Подела прошлости (критеријуми поделе)
- Периодизација историје (критеријуми поделе)
- Хронологија (рачунање времена и основне временске одреднице – деценија, век, миленијум, ера)
- Археологија
- Музеј
- Библиотека
- Архив

• ЦИВИЛИЗАЦИЈА

• ПРАИСТОРИЈА

• ОТКРИЋА

• ПРИВРЕДА

• КУЛТУРА И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ (ДУХОВНА ТРАДИЦИЈА)

• ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСКЕ ОДРЕДНИЦЕ

• ДРЖАВА И ДРЖАВНО УРЕЂЕЊЕ

- Територијалне јединице
- Демократија
- Скупштина (народна, родовска...)
- Влада
- Владарске титуле
- Династије
- Град
- Насеље

• ДРУШТВО И ДРУШТВЕНИ ОДНОСИ

- Хуманитарна удружења
- Урбанизација
- Модернизација
- Елита
- Класа
- Национализација

• ЗАКОН И ЗАКОНИК

• РЕЛИГИЈА И ЦРКВА

• КОЛОНИЗАЦИЈА

• РАТ

- освајачки, грађански, ослободилачки...

• МИР

- мировни уговор, примирје

- СЕОБЕ/МИГРАЦИЈЕ
- НАРОД
- ПОЛИТИКА
 - политички систем;
 - политичке странке, програм, статут, политички покрет;
 - тероризам, анархизам, пацифизам.
- ДРУШТВЕНИ ПОКРЕТИ
 - раднички покрет, сељачки покрет, феминистички покрет...
- МЕЂУНАРОДНИ ОДНОСИ
 - дипломатија, савези, организације...
- РЕВОЛУЦИЈА
- ИНСТИТУЦИЈЕ
 - влада, црква, војска, универзитет...
- НАЦИЈА
- ИДЕОЛОГИЈА
- АУТОНОМИЈА
- ПРОСВЕТА
- ГЕНОЦИД
- ЛИЧНОСТИ

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ ИЗ ИСТОРИЈЕ СТАРОГ ВЕКА

ИСТОРИЈА

- Подела прошлости (критеријуми поделе)

Историјски извори

ПЕРИОДИЗАЦИЈА ИСТОРИЈЕ

- Стари век
- Средњи век
- Нови век
- Савремено доба

ХРОНОЛОГИЈА

- Хришћанска ера
- Муслиманска ера

ПРАИСТОРИЈА

- Камено доба
- Метално доба

ОТКРИЋА

- Откриће ватре
- Откриће точка
- Откриће метала

ПРИВРЕДА

- Појава земљорадње
- Појава сточарства
- Појава занатства

КУЛТУРА И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ

- Лепенски Вир
- Винча
- Пирамиде
- Појава писма (IV миленијум пре н. е.)
- Алфабет
- Мит
- Олимпијске игре
- Филозофија
- Еп
- Трајанова табла
- Најзначајнији римски градови на тлу Србије (Сингидунум, Сирмијум, Наисус)
- Гамзиград
- Ахил
- Херакле
- Тројански рат
- Римске провинције на тлу Србије
- Илијада
- Одисеја
- Клинопис
- Хијероглифи
- Прве Олимпијске игре (776. године пре н. е.)

- Александријска библиотека

ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСKE ОДРЕДНИЦЕ

- Стари исток
- Египат
- Месопотамија
- Средоземље
- Грчка
- Италија
- Балканско полуострво

ДРЖАВА И ДРЖАВНО УРЕЂЕЊЕ

- Настанак првих држава у долинама Нила, Тигра и Еуфрата (IV мил. пре н.е.)
- Град-држава, полис
- Персија
- Спарта
- Атина
- Рим
- Република
- Пропаст Западног римског царства (476. године)
- Оснивање Рима (753. године пре н. е.)
- Картагина
- Подела Римског царства (крајем IV века н.е.)
- Државно уређење Атине (архонти, народна скупштина, ареопаг)
- Државно уређење старог Рима (конзули, народна скупштина, сенат)

Територијалне јединице

- Провинција

Демократија

Скупштина

- Народна скупштина

Владарске титуле

- Цар
- Краљ
- Фараон

Град

- Јерусалим
- Рим
- Константинопољ
- Троја
- Микена
- Александрија у Египту
- Оснивање Константинопоља (330. године)

ДРУШТВО И ДРУШТВЕНИ ОДНОСИ

- Аристократија
- Ропство (роб, робовласник)
- Друштвено уређење Атине (аристократија, демос)
- Друштвено уређење Рима (патрицији и плебејци)

ЗАКОН И ЗАКОНИК

- Хамурабијев законик

РЕЛИГИЈА И ЦРКВА

- Многобожачке религије (политеизам)
- Једнобожачке религије (монотеизам)
- Грчки богови (Зевс, Хера, Атина, Посејдон)
- Римски богови (Јупитер, Марс, Венера)
- Хришћанство
- Апостоли
- Исус Христос
- Библија (Стари завет, Нови завет, јеванђеља)
- Прогони хришћана
- Милански едикт (313. године н.е.)

КОЛОНИЗАЦИЈА

- Колонија

РАТ

- Грчко-персијски ратови (прва половина V века пре н.е.)
- Пелопонески рат (431-404. године пре н.е.)
- Пунски ратови
- Маратонска битка (490. године пре н.е.)
- Битка код Гаугамеле (331. године пре н.е.)
- Битка код Кане (216. године пре н.е.)

СЕОБЕ/МИГРАЦИЈЕ

- Варвари
- Велика сеоба народа
- Пролазак Хуна кроз Врата народа (375. године)

НАРОД

- Јевреји
- Грци
- Хуни
- Вандали
- Готи

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ ИЗ ИСТОРИЈЕ СРЕДЊЕГ ВЕКА

ИСТОРИЈСКИ ИЗВОРИ

- Повелје
- Житија
- Фреске
- Минијатуре
- Архив
- **Новац**
- **Грађевине**
- **Оружје**
- **Оруђе – остаци**
- **Легенде**
- **Народне песме**

ПРИВРЕДА

- **Натурална**
- **Робно-новчана**
- **Земљорадња**
- **Сточарство**
- **Трговина**
- **Занатство**
- **Цех**
- **Караван**
- **Рударство**
- **Ново Брдо**
- **Београд**

ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСKE ОДРЕДНИЦЕ

- **Европа**
- **Африка**
- **Азија**
- **Мала Азија**
- **Блиски исток – Палестина**
- **Балканско полуострво**
- **Средоземље**
- **Србија**
- **Рашка**
- **Зета – Дукља**
- **Босна**
- **Света гора**
- **Рим**
- **Цариград – Константинопол**
- **Царичин град**
- **Јерусалим**
- **Мека**
- **Крушевац**
- **Смедерево**

КУЛТУРА

- Хришћанска византијска – грчка културна зона
- Хришћанска латинска – римска
- Исламска
- Глагољица
- **Латиница**
- **Ћирилица**
- **Краљевић Марко**
- **Косовска битка**
- Краљ Артур
- Хиландар
- Студеница
- Грачаница
- Жича
- Света Софија
- Ниш
- Универзитет
- Црква
- Ктитор
- Двор
- Грб

ДРЖАВЕ

- **Западно римско царство**
- **Источно римско царство – Византија**
- Арабљански калифат
- Франачка
- Бугарска
- Угарска
- Млетачка република
- Дубровачка република
- Немачко-римско царство
- Енглеска
- Француска
- Крсташке земље
- Османско царство
- Кијевска Русија
- Српска краљевина
- Српско царство
- Моравска Србија
- Српска деспотовина
- Монархија
- **Краљевина**
- **Царство**
- Државни сабор
- Кнежевина
- Калифат

- Велики жупан
- **Краљ**
- **Цар**
- Калиф
- Султан
- Кнез
- Деспот
- Каролинзи
- Немањићи
- Лазаревићи
- Бранковићи
- Жупа
- **Село**
- **Град**
- градска комуна
- Париз
- Оксфорд
- ДРУШТВО**
- Плећство – властела
- Свештенство
- Грађани
- Зависно становништво
- Кмет
- Влах
- Феудализам
- Феуд
- Баштина
- Сениор
- Вазал
- Витез
- **Мајстор**
- Калфа
- **Шегрт**
- Паганство
- **Јудаизам**
- **Хришћанство**
- Ислам
- Хиџра
- Велика шизма
- Православље
- Католичанство
- Јереси
- Богумили
- Покрштавање – христијанизација
- Ћирило и Методије
- Исламизација

- Крсташки ратови
- Папа
- Патријарх
- Надбискуп
- Архиепископ
- Бискуп
- Епископ
- **Свештеник**
- Монах
- **Црква**
- Цамија
- Манастир
- Синагога
- Архиепископија
- Патријаршија
- Аутокефалност
- Српска патријаршија

ЗАКони и законик

- Магна карта
- Златна була
- Душанов законик

ВОЈСКА

- **Коњица**
- **Пешадија**
- **Стрелци**
- Тврђава
- Опсада
- Маричка битка
- Пад Цариграда
- Пад Смедерева – Србије
- Пад Босне
- Битка на Велбужду

СЕОБЕ

- **Велика сеоба народа**
- Сеобе Јужних Словена
- Досељавање Авара
- Досељавање Срба и Хрвата
- Сеобе Викинга
- Сеобе Срба у Угарску

НАРОДИ

- **Хуни**
- **Германи**
- Франци
- Нормани, Викинзи
- Руси
- Византинци / Ромеји

- Арабљани
- Романи
- Словени
- Источни
- Јужни
- Западни
- Авари
- **Срби**
- Хрвати
- Бугари
- Мађари
- Албанци
- Румуни
- Турци – Османлије

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ ИЗ ИСТОРИЈЕ НОВОГ ВЕКА

ИСТОРИЈА

НОВИ ВЕК: ГРАНИЦЕ, ОДЛИКЕ

Историјски извори за нови век – писани, материјални, усмени

Архиви – Архив Србије, међуопштински архиви (Чачак, Крушевац, Ужице итд.)

Музеји – Историјски, Етнографски, Музеји науке и технике (у Београду и унутрашњости)

Историографија – дела која обрађују теме из новог века, приложен списак

ОТКРИЋА

- научнотехнолошка, географска
- технички проналасци

ПРИВРЕДА

- робноновчана, мануфактура, капиталистичка

ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСКЕ ОДРЕДНИЦЕ:

- СВЕТ
 - нови — стари континенти
- ЕВРОПА
 - до 18. века; 19. и почетак 20. – нове државе
- БАЛКАН
 - 15–18. века; 19. и поч. 20. века
- СРЕДОЗЕМЉЕ
 - Млетачка република, Османско царство
- преиндустријско доба

КУЛТУРА И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ (ДУХОВНА ТРАДИЦИЈА)

- ћирилица — латиница
- хуманизам и ренесанса
- романтизам, реализам
- аустријско и турско државно, друштвено и духовно наслеђе у српском народу

ДРЖАВА И ДРЖАВНО УРЕЂЕЊЕ У НОВОМ ВЕКУ

- теократска, кнежевина, краљевина, царство
- Уређење:
- **МОНАРХИЈА** / Апсолутистичка (16–17. в.): Француска, Русија, Свето римско царство (после 1806. Хабз. монархија, од 1867. Аустроугарска, Турско царство
- Просвећена апсол. (18. и 19. в.): Хабз. монархија, Русија
- Уставна (19. и поч. 20. в.): све монархије до 1905. осим Русије, Турске и Црне Горе
- Уставна парламентарна: Енглеска (16. в.), Француска (18. в.), Србија (19. век од 1888)
- Монархије народа на Балкану (19 – поч. 20. в.): Србија, Црна Гора, Бугарска, Грчка, Албанија, Румунија
- **РЕПУБЛИКА** Француска, Млетачка република, Низоземска, Швајцарска
- **ТЕОКРАТСКА** држава
- Папска држава (Ватикан)
- Црна Гора до 1852.

Насеља

- Село
- Варош
- Град
- Престоница

Територијалне јединице

- Ејалет или беглербеглук: Босански, Румелијски
- Санџак – Смедеревски
- Војна Крајина
- Војводство Србије и Тамишки Банат

ДРУШТВО И ДРУШТВЕНИ ПОРЕДАК

- прожимање цивилизација,
- индивидуални и колективни идентитети
- Феудално уређење – феудално друштво
- (пр. Западна Европа/Турска – тимарски систем; феудалци/кметови;
- спахије, раја, власи
- Државе грађанског типа (ослобођене феудализма) - Енглеска (15. в.), Низоземска (16.в), Француска (од Револуције 1789), Србија (1835), Хабзб. монархија (1848), Русија (1861)
- Грађанско друштво (сталези – аристократија, свештенство, „трећи сталеж” – сељаци, градско становништво, трговци, занатлије, професори, учитељи)
- друштво слободних сељака (Србија) – од 1835.
- племе, братство (Црна Гора)
- породична задруга (Србија и Црна Гора)
- Државна обележја (грб, застава, химна)

Династије и владарске титуле у новом веку

- Русија – Рјуриковић – Романови (цар)
- Аустрија – Хабзбурзи (цар)
- Француска – Валоа-Бурбони (краљ)
- Енглеска – Тјудор-Стјуарт-Орански-Хановер (краљ)
- Турска – Османовићи (султан)
- Србија – Карађорђевићи – Обреновићи – Петровић-Његоши (вожд, кнез, краљ)

РЕВОЛУЦИЈА – НАЦИОНАЛНА, СОЦИЈАЛНА, ГРАЂАНСКА

- Америчка (1775–1783)
- Француска (1789–1794/9)
- Српска (1804–1835)
- Грчка (1821–1829)
- Револуције у Европи 1848/9 (Мађарска, Српски покрет у јужној Угарској)
- Револуција у Русији 1917.

РАТ – грађански, освајачки, ослободилачки

- Грађански рат у САД (1861–1865)
- Турска освајања – простор
- Наполеонова освајања – простор
- Руско-турски ратови (18–19. века)
- Источно питање
- Аустро-турски ратови (17–19. века): Избор: Велики бечки 1683–1699
- Кочина Крајина 1788–1791

- Устанак: Први српски, Други српски, Ракоцијев (1703–1711), Устанак у Херцеговини и Босни (1875–1878), Топлички 1917.
- Буна: на дахије
- Милетина, З. Вучићева, Тимочка
- Српско-турски ратови 1876–78
- Црногорско-турски рат 1876–78
- Царински рат 1906–1911
- Балкански ратови (Први, Други)
- Први светски рат (Велики рат)

БИТКЕ:

- на Мохачу 1526.
- код Качаника 1690.
- код Аустерлица и Трафалгара 1805.
- Бородинска 1812.
- Битка народа код Лајпцига 1813.
- код Ватерлоа 1815.
- Иванковац 1805.
- Мишар, Делиград 1806.
- Чегар 1809.
- Љубић, Пожаревац 1815.
- Кумановска, Битољска 1912, Брегалничка 1913.
- Церска, Дринска 1914.
- Колубарска 1915.

МИР

- Карловачки мир 1699.
- Пожаревачки 1718.
- У Шенбруну 1809.
- Букурешки 1812.
- Усмени – Белички 1815.
- Букурешки 1913.
- Мировни уговори/конгреси: Бечки 1814/5.
- Берлински 1878.
- Независност Србије и Црне Горе
- територијално проширење
- Окупација БиХ
- Париски мир (мировни уговор) 1919.

АУТОНОМИЈА

- Хатишериф (1829, 1830, 1833, 1838)
- Данак
- Анексија БиХ 1908.

Независност државна

- САД
- Кнежевина Србија
- Краљевина Србија
- ЦРНА ГОРА
- БУГАРСКА

◦ РУМУНИЈА

ДЕМОКРАТИЈА

- Грађанске слободе – имовинска и лична безбедност, једнакост грађана пред законом, слобода: вероисповести, говора, писане речи, окупљања, удруживања, бирачко право
- људска права
- Декларација (објава права човека и грађанина)

УСТАВ

- Устав САД 1787.
- Француске 1791.
- Сретењски 1835.
- Турски 1838.
 - Намеснички 1869.
 - Устав из 1888.

ЗАКОН (1)

- Канун
- Шеријат
- Српски грађански законик 1844.
- Општи имовински законик 1888.
- Српске привилегије 1690–1695.

УСТАНОВЕ (ИНСТИТУЦИЈЕ)

- Скупштина
- **Влада** (примери: Енглеска, Француска, Србија (Правитељствујушчи совјет))
- Суд
- **Војска**
- Турска (јањичари);
- Наполеонова,
- руска,
- српска (устаничка – народна)
- Црква
- Намесништво
- Прво (1839–40)
- Друго (1868–1872)
- Треће (1889–1893)
- Матица српска (некада и данас)

Религија и црква

Српска православна црква (Патријаршија)

- Карловачка митрополија
- Православни/Католици/Муслимани
- Ислам – исламизација (данак у крви)
- Покатоличавање – грко-католици
- Унијаћење
- Црквена хијерархија (прав. – кат. цркве)

НАРОД

- језик, осећај припадности, заједничко историјско искуство, простор (пр. Срби, Руси, Енглези, Немци)

Нација: у културном, политичком, психолошком смислу – идентитет
СЕОБЕ

- узроци: политички, економски
- Сеобе Срба 16-19. века (Лика, Кордун, Хрватска, Славонија, Далмација, Банат, Бачка, Срем)
- Сеобе село–град (узроци: пр. за нови век: Енглеска, Француска)

ПОЛИТИКА

- Програм (државни, политички, страначки)
- „Начертаније”
- Нишка декларација 1914.
- Крфска декларација 1917.
- Покрет – Уставобранитељски
- Странке у Србији
- Радикална, Либерална, Напредњачка
- либерализам
- национализам
- социјализам
- империјализам
- колонијализам
- расизам

МЕЂУНАРОДНИ ОДНОСИ

- Дипломатија
- Велике силе
- Савези и уговори:
- Света алијанса 1815, Тројни савез 1879–1882 (Аустроугарска, Немачка, Италија)
- Тројна Антанта 1895–1907 (Русија, Француска, Британија)
- Балкански савез 1912.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ ИЗ САВРЕМЕНЕ ИСТОРИЈЕ

ДРУШТВО И ДРУШТВЕНИ ОДНОСИ

- Друштво
- Типологија
- грађанско (буржоаско, капиталистичко)
- социјалистичко
- традиционално
- модерно
- аграрно
- индустријско
- Друштвене структуре
- Друштвене класе
- сељаштво
- радничка класа
- буржоазија (грађанска класа)
- Друштвене групе
- пролетеријат
- интелигенција
- предузетници
- трговци
- занатлије
- државни чиновници...
- Елите (друштвени кругови који поседују атрибуте моћи, утицаја, богатства, знања...)
- политичка елита
- војна елита
- економска елита
- културна, просветна, научна елита
- Друштвени покрети
- Раднички покрет
- Студентски покрет
- Мировни покрет...
- Еколошки покрет
- феминизам
- шовинизам
- ксенофобија
- репресија

НАРОД

- Народ
- Заједничко порекло
- Језик
- Простор
- Народи у Југославији (Србији)
- Срби

- Хрвати
- Словенци
- Македонци
- Црногорци
- Муслимани (Бошњаци)
- Национална мањина у Југославији (Србији)
- Немци
- Мађари
- Албанци
- Словаци
- Русини
- Румуни
- Бугари
- Италијани
- Роми
- националне мањине

Нација

- Нација
- Идентитет
- Психолошка веза и политичко заједништво

РЕЛИГИЈА И ЦРКВА

◦ Хришћанство

- православље
- Српска православна црква
- католицизам
- Римокатоличка црква
- протестантизам
- Протестантске цркве

◦ Ислам

- Исламска верска заједница

◦ Јудеизам

- Јеврејска верска заједница

◦ Будизам

◦ Конфучијанство

ДРЖАВА И ДРЖАВНО УРЕЂЕЊЕ

◦ Држава

- Политичка организација друштва
- Сила (ред, безбедност)
- Закон
- Администрација (чиновник)
- Територија (простор и јурисдикција)
- Становништво
- Суверенитет
- Осећај припадности
- Перспектива
- Типологија

- демократска
- аутократска
- Велике империје (нестају 1918)
- Немачко царство
- Отоманско царство
- Аустроугарска монархија
- Руско царство
- Нове државе (настале 1918)
- Краљевина СХС/Југославија
- Чехословачка Република
- Мађарска
- Аустрија
- СССР
- Балтичке републике
- Нови типови државе у 20. веку
- Социјалистичка држава
- Фашистичка држава
- Нацистичка држава
- Југословенска држава
- Краљевина СХС/Југославија 1918–1945.
- Уједињење 1918.
- Видовдански устав, 28. 6.1921.
- Диктатура, 6.1.1929.
- Споразум Цветковић-Мачек 26. 9.1939.
- Шестоаприлски рат, 18. 4.1941.
- Окупација и подела земље, 1941–1945.
- Друго заседање АВНОЈ-а 1943.
- Ослобођење 15. 5.1945.
- Социјалистичка Југославија, 1945–1991.
- Федерација 6 република и 5 народа
- Самоуправљање
- Разбијање земље
- Република Србија
- **Државно уређење**
- Монархија/монархистичко
- Република/републиканско
- Облик уређења државе
- унитаристички (јединствена /унитарна држава)
- федерални (сложена држава)
- федерална јединица
- аутономна покрајина
- конфедерални
- **Власт**
- Демократска власт
- Тоталитарна власт
- Диктатура

- Шестојануарска диктатура, 1929.

- Фашистичка диктатура

- Нацистичка диктатура

- Диктатура пролетеријата

ДЕМОКРАТИЈА

- Демократска права

- право учествовања у власти (право да бираш и да будеш биран)

- право на удруживање

- право збора и договора

- поштовање воље већине

- слобода штампе

- Подела власти

- законодавна власт

- извршна власт

- судска власт

- дискриминација

- **Влада**

- Државна администрација

- Бирографија, бирократа

- Српска влада (1914–1918)

- Југословенска влада (1918–1991)

- Југословенска влада у избеглиштву

- Влада народног спаса

- Национални комитет ослобођења Југославије

- Влада ДФЈ/ФНРЈ/СФРЈ....

- Династија

- Карађорђевић

- Петар I Карађорђевић, краљ (1903–1921)

- Александар I Карађорђевић, регент (1914–1921), краљ (1921–1934)

- Принц Павле Карађорђевић, намесник (1934–1941)

- Петар II Карађорђевић, краљ (1941–1945)

- Хабзбурзи

- Фрања Јосиф, цар (1848–1916)

- Петровић

- Никола I, кнез (1860–1910), краљ (1910–1918)

- Романови

- Хоенцолерни

- Парламент/парламентаризам

- Парламентаризам у Краљевини Југославији

- Уставотворна скупштина (Конституанта)

- Парламент (Народна скупштина)

- једнодомни из 1921.

- дводомни из 1931. (Сенат)

- Монарх

- Намесник (Намесништво)

- Премијер (председник Владе)
- Министар
- Дипломатија

МЕЂУНАРОДНИ ОДНОСИ

- Јавна дипломатија
- Тајна дипломатија

ЗАКОН И ЗАКОНИК

- Устави
- Закон
- Амандмани

ИНСТИТУЦИЈЕ

- Влада
- Скупштина
- Монарх/Председник
- Војска
- Суд
- Уставни
- Врховни
- Окружни
- Тужилаштво

ПРИВРЕДА

- Капиталистичка привреда
- Социјалистичка привреда
- Економска криза (депресија, рецесија) и економски развој
- Велика економска криза (1929–1932)
- Привредне гране
- Економска блокада
- Царински рат
- Сукоб са Информбироом
- Економска блокада и санкције из 90-тих година 20. века
- Национализација
- Национализација у Југославији (1946. и 1948)
- Откуп (1945–1955)
- Колективизација, 1949.
- Аграрна реформа (земља сељацима)
- Самоуправљање (1953) (фабрике радницима)
- транзиција
- дигитална револуција

ИДЕОЛОГИЈА

- Идеја
- Фашизам
- Нацизам
- Комунизам
- марксизам (Карл Маркс)
- лењинизам (Владимир Иљич Лењин)
- стаљинизам (Јосиф Висарионович Стаљин)

- Југословенска идеја
- Идеологија
- Фашизам
- Фашизам у Италији (1922–1943)
- Фашистичка партија
- Фашистичка држава
- Вођа – „Дуче“ (Бенито Мусолини)
- Фашизам у Шпанији
- Шпански грађански рат (1936–1939), (Франциско Франко)
- Фашизам у Југославији
- Усташки покрет (Анте Павелић)
- ВМРО (Ванчо Михајлов)
- „Збор“ (Димитрије Љотић)
- Нацизам
- Нацизам у Немачкој
- Националсоцијализам
- Антисемитизам
- Тоталитаризам
- Холокауст
- Нацистичка партија
- Нацистичка држава
- Канцелар
- Фирер (Адолф Хитлер)
- Милитаризам
- Милитаризам у Јапану
- Комунизам
- Комунизам у СССР-у
- Револуционарна власт (Совјети...)
- Култ личности (Стаљин)
- Стаљинизам
- Комунистичка партија
- Комунистичка држава
- Комунизам у Краљевини СХС/Југославији (1) - КПЈ
- Југословенство
- Компромисно југословенство
- Интегрално југословенство
- антифашизам
- гето

ПОЛИТИКА

- Политички систем
- Политичка организација
- Вишепартијски систем у Југославији
- Партије (политичке странке)
- Политички програм
- Статут
- Народна радикална странка (1881)

- Југословенска демократска странка (1919)
- Хрватска републиканска сељачка странка; од 1925.
- Хрватска сељачка странка (ХСС)
- Словенска људска странка (СЛС)
- Југословенска муслиманска заједница (ЈМО)
- Југословенска радикална заједница (ЈРЗ)
- Једнопартијски систем (1945–1990)
- КПЈ/СКЈ
- СКОЈ
- Вишепартијски систем у Србији
- СПС
- СПО
- ДС
- ДСС
- СРС
- Г 17 плус
- Политичке (масовне) организације
- Хуманитарне организације
- Тајна организација
- Тероризам
- Атентат
- Атентат у Народној скупштини 1928. (убијен Стјепан Радић а након тога заведена Шестојануарска диктатура)
- Марсејски атентат 1934. (убијен краљ Александар и Луј Барту)
- Атентат на Џона Кенедија (1963)
- Атентат на Зорана Ђинђића (2002)
- 11.септембар, напад на САД
- Демонстрације
- Студентске демонстрације 1968.
- Демонстрације на Косову (1968, 1981...)
- Студентске демонстрације и грађански отпор 90-тих година 20. века
- репресија
- пацифизам,

РЕВОЛУЦИЈА

- Октобарска револуција, 1917.
- Бољшевици
- Владимир Иљич Лењин
- Коминтерна (Комунистичка интернационала) 1919-1943.
- Југословенска револуција, 1945.
- Јосип Броз Тито

РАТ

- Светски рат
- Први светски рат (1914–1918) (узрок, повод, последице)
- Други светски рат (1939–1945)
- Ратни савези (коалиције)
- Антанта

- Централне силе
- Антифашистичка коалиција
- Тројни пакт (Силе осовине)
- Интересне сфере (узроци)
- Почетак рата (повод)
- Сарајевски атентат, 28. 6. 1914.
- Напад на Пољску, 1. 9. 1939.
- Фронт
- Источни фронт (1916–1917)
- Сепаратни мир са Русијом, 1917. (Русија иступа из рата)
- Источни фронт (1941–1945)
- План „Барбароса“, напад на СССР, 22.6.1941.
- Стаљинградска битка (1942–1943)
- Битка за Берлин, мај 1945.
- Западни фронт (1914–1918)
- Улазак САД у рат 1917.
- Рат у Европи (1939–1945)
- Капитулација Француске, јун 1940.
- Битка за Британију (1941–1944)
- Операција „Оверлорд“, јун 1944. (отварање другог фронта у Европи)
- Италијански фронт (ратиште) (1915–1918)
- Северноафричко ратиште (1940–1943)
- Битка код Ел Алајмена
- Генерал Ервин Ромел
- Инвазија на Сицилију, 1943.
- Рат на Далеком истоку (1941–1945)
- Напад на Перл Харбур, 1941.
- Атомска бомба (Хирошима, 6. 8. 1945. и Нагасаки 9. 8. 1945)
- атомска енергија
- Балкански фронт (1914–1918)
- Церска битка, 1914.
- Колубарска битка, 1914.
- Повлачење преко Албаније, 1915.
- Солунски фронт (1916–1918)
- Југословенско ратиште (1941–1945)
- (25–27. март 1941 (одбацивање Тројног пакта)
- Априлски рат, 6-18. 4. 1941.
- Дебелација (подела) Југославије, 1941.
- Независна држава Хрватска (1941–1945)
- Ослобођење земље (1944–1945)
- Војни планови и операције
- План 25 (Напад и војно разбијање Југославије, 1941)
- Вајс I и II (1942–43)
- Шварц I и II (1943)
- Београдска операција (1944)

- Заседања
- Прво и Друго заседање АВНОЈ-а (1942–1943)
- Преговори
- Стаљин – Тито, 1944.
- Черчил – Тито, 1944.
- Тито – Шубашић (Вис и Београд), 1944.
- Војне формације
- Колаборационистичке
- Усташке формације
- Антифашистичке
- Југословенска војска у отаџбини (Драгољуб Михаиловић)
- Народноослободилачка војска (Ј. Б.Тито)
- Политичка тела
- АВНОЈ
- НКОЈ
- Терор (злочин) (1914–1918. и 1941–1945)
- Масакр
- Заробљенички логор
- Епидемија
- Ратна штета
- Конференција мира у Паризу (Версај) (1919–1920)
- Капитулација
- Дан победе против фашизма 9. мај 1945. (данас Дан Европе)
- Хладни рат (1945, 1948–1989)
- Блоковска подела света
- Војни пактови
- НАТО пакт, 1949.
- Варшавски уговор, 1955.
- Трка у наоружању
- Деколонизација
- Кризна жаришта,
- Подела Немачке, 1945.
- Берлински зид (1961–1989)
- Сукоб са Информбироом (1948-1956)
- Вијетнамски рат (1961–1975)
- Пад Берлинског зида и уједињење Немачке, 1989.
- Распад СССР-а и демократске промене у Европи
- Несврстаност (Политика несврстаности)
- антиколонијализам
- мир у свету
- политика активне мирољубиве коегзистенције
- разоружање
- Освајање космоса
- Рат против терора (оружани сукоби који су избили у периоду после пада Берлинског зида – Авганистан, Ирак, Алкаида...)

- Рат у Југославији (1991–1995)
- Разбијање и распад Југославије
- Рат у Словенији
- Рат у Хрватској
- Рат у Босни и Херцеговини
- Сукоби на Косову и Метохији и НАТО интервенција 1999.
- Примирије
- Геноцид
- Систематско и планско истребљење становништва (друга раса, вера, етничка група)
- Културни геноцид
- Концентрациони логор
- Мајданек, Треблинка, Матхаузен, Дахау, Јасеновац, Аушвиц, Стара и Нова Градишка, Сајмиште, Јастребарско, Бањица
- „Новосадска рација“
- Холокауст

МИР

- Мировна конференција,
- Конференција мира у Паризу (1919–1920)
- Мировни уговори
- Версајски мировни уговор (са Немачком), 1919.
- Колективна безбедност
- Друштво народа, 1919.
- Организација уједињених нација, 1945.
- Савет безбедности
- УНЕСКО
- УНИЦЕФ
- Нови поредак (тзв. Версајски систем) (1919–1935)
- Аншлус (припајање Аустрије Немачкој), 1938.
- Споразум
- Минхенски споразум, 1938.
- Окупација
- Окупација Србије (1915–1918)
- Окупација Југославије (1941–1945)
- „Кримски систем“ (Јалта) (1945–1989)
- Интересне сфере
- Нови светски поредак, 1989.
- Крај Хладног рата
- Пад Берлинског зида
- Демократске промене у Источној Европи
- Уједињена Европа
- Уговор у Мастрихту, 1992.
- Распад СССР-а
- Распад Југославије и рат
- Дејтонска мировна конференција

- Суд за ратне злочине у Хагу
- Рат против терора

СЕОБЕ/ МИГРАЦИЈЕ

- Емиграције
- емигранти
- Избеглиштво и избеглице
- Колонизација
- глобализација

НАУЧНА И ТЕХНОЛОШКА ОТКРИЋА

- Теорија релативитета (Алберт Ајнштајн)
- Пеницилин (1928. Александар Флеминг)
- Генетика (ген)
- Генетски инжењеринг
- Аналогни компјутер
- Информатичка револуција
- дигитална револуција

КУЛТУРА И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ

- Уметност
- Књижевност
- Архитектура
- Сликаство
- Вајарство
- Филм
- Музика
- Медији
- популарана култура

ПРОСВЕТА

- образовање
- Васпитање
- Школски систем